

นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐกับผลกระทบต่อเศรษฐกิจ อำเภอพระนครศรีอยุธยา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

นางสาวนฤมล อนุสนธิ์พัฒน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง
คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2549
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

IMPACTS OF THE TOURISM POLICY IN AYUTTHAYA ON ITS ECONOMY

Miss Nalaumon Anusonphat

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Political Economy

Faculty of Economics

Chulalongkorn University

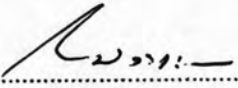
Academic Year 2006

Copyright of Chulalongkorn University

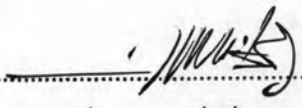
492023

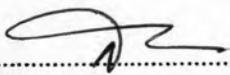
หัวข้อวิทยานิพนธ์ นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐกับผลกระทบต่อเศรษฐกิจ อำเภอ
พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
โดย นางสาวนฤมล อนุสนธิ์พัฒน์
สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์การเมือง
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ สามารถ เจียสกุล
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย รัตน์ โกมุต

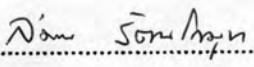
คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาดำเนินการตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

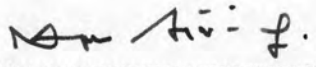
..... คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.โสทธิธร มัลลิกะมาส)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ สามารถ เจียสกุล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย รัตน์ โกมุต)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมบูรณ์ รัตนพนากุล)

นฤมล อนุสนธิ์พัฒน์ : นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐกับผลกระทบต่อเศรษฐกิจ อำเภอ
พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (IMPACTS OF THE TOURISM POLICY IN
AYUTTHAYA ON ITS ECONOMY) อ. ที่ปริกษา รศ. สามารถ เจียสกุล, อ. ที่ปริกษา ร่วม :
รศ. ดร. สมชาย รัตนโกมุท, 112 หน้า.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ทำการวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจภายในเกาะเมืองจังหวัด
พระนครศรีอยุธยาจากนโยบายการท่องเที่ยวของรัฐ โดยที่นโยบายเหล่านั้นเกิดขึ้นมาจากทุน
วัฒนธรรมเดิมที่มีอยู่ในจังหวัดเอง โดยผลการศึกษาได้ตอบว่า ประการแรก กระบวนการปฏิบัติ
และดำเนินนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาประกอบไปด้วยผู้
แสดงดังต่อไปนี้คือ หน่วยงานราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรมศิลปากร และสุดท้ายคือ หน่วยงานภาคเอกชน องค์กร หรือ
มูลนิธิการกุศลต่างๆ ประการที่สอง นโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ประกอบด้วน หนึ่งนโยบายภาครัฐ สองได้แก่ กลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดของการท่องเที่ยวในจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา และสามได้แก่ กิจกรรมพิเศษอื่นๆที่น่าสนใจในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ประการที่สาม กระบวนการออกนโยบายต่างๆของภาครัฐ หรือกระบวนการดำเนินมาตรการที่
ภาครัฐร่วมมือกันกับองค์กรเอกชน ล้วนเอื้อประโยชน์ต่อการเติบโตของการท่องเที่ยวภายใน
จังหวัดพระนครศรีอยุธยาทั้งสิ้น มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นทุกๆปี และรายได้จากการท่องเที่ยวก็
เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม พร้อมทั้งยังมีส่วนผลักดันให้อยุธยาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มี
ชื่อเสียงระดับนานาชาติอย่างจริงจัง ประการที่สี่ จากการศึกษาพบว่า “ทุนวัฒนธรรม” คือปัจจัย
สำคัญที่ทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเจริญเติบโต ประการที่ห้า
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีทุน คือ วัฒนธรรม แรงงาน คือบุคลากรทุกคนที่ช่วยกันสร้างมูลค่าเพิ่ม
ให้กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และสุดท้ายคือ ที่ดิน คือที่ดินบริเวณเนื้อที่ในอุทยานประวัติ
พระนครศรีอยุธยา เหล่านี้คือจัดว่าเป็นองค์ประกอบของปัจจัยการผลิต และประการที่หก สามารถ
วิเคราะห์ได้ว่าทุนวัฒนธรรมของจังหวัดพระนครศรีอยุธยานั้นถูกจัดอยู่ใน 2 ประเภท คือทุน
วัฒนธรรมประเภทฝังราก (Embodied Cultural Capital) กับ ทุนวัฒนธรรมในรูปสิ่งของ
(Objectified Cultural Capital) จากผลการศึกษาทั้งหมดสามารถกล่าวได้ว่าหาก ขาดซึ่ง “ทุน
วัฒนธรรม” แล้วผู้วิจัยเห็นว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจะไม่เกิดขึ้น
และเจริญเติบโตเทียบเท่าทุกวันนี้

สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์การเมือง

ปีการศึกษา 2549

ลายมือชื่อนิสิต *นฤมล อนุสนธิ์พัฒน์*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *[ลายมือ]*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ร่วม *San Somkayn*

4685769729 : MAJOR POLITICAL ECONOMY

KEYWORD: CULTURAL CAPITAL/ POLICIES/ WORLD HERITAGE.

NALAUMON ANUSONPHAT: IMPACTS OF THE TOURISM POLICY IN AYUTTHAYA ON ITS ECONOMY. THESIS ADVISOR: ASSOC. PROF. SAMART JIA SAKUL. THESIS CO-ADVISOR: ASSOC. PROF. SOMCHAI RATTAKOMUT, Ph.D., 112 pp.

This thesis analyzes economic effects of the tourism policies upon on Amphur Muang, Ayutthaya Province, which have built upon the original cultural capital within such province. The study finds that, firstly, process of policy implementation and management in Ayutthaya consists of bureaucratic entities in the province, local administrative organization, Tourism Authority of Thailand, the Fine Arts Department under Ministry of Culture and organizations and departments in the private sector, including charity organizations.

Secondly, the tourism policy in Ayutthaya can be conceived as structured by: first, public policy; second, marketing strategies for tourism; and, third, extra and interesting activities within Ayutthaya. Thirdly, the process of policy formulation and implementation with public-private cooperation does contribute to the growth of tourism in Ayutthaya, which is illustrated from an annually increasing number of tourists as well as continuously increasing revenues and the established reputation of Ayutthaya as an international tourist spot.

Fourthly, the study finds that "cultural capital" is an important factor in promoting the growth of tourism industry in Ayutthaya. Fifthly, Ayutthaya is endowed with factors of production, which are capital, or culture; labor, or all personals that help add value to the tourism industry; and, lastly, land, or the areas encompassing historical parks. Sixthly, it can be analyzed that cultural capital of Ayutthaya can be categorized into two types, which are embodied cultural capital and objectified cultural capital.

From the findings, this can study concludes that without cultural capital, the tourism industry in Ayutthaya could not have grown to be what it is today.

Field of Study :..... Political Economy	Student's Signature	<i>Nalaumon Anusonphat</i>
Academic Year :..... 2006.....	Advisor's Signature	<i>Samart Jia Sakul</i>
	Co-advisor's Signature	<i>Somchai Rattakomut</i>

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงไม่สามารถสำเร็จขึ้นมาได้หากขาดการสนับสนุนจากป้า แม่และกอล์ฟน้องชาย สิ่งที่น่ายินดีที่สุดในชีวิตของผู้เขียนจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้คือการที่ผู้เขียนได้รับรู้ว่า มีบุคคลที่พร้อมจะเสียสละทั้งแรงกาย แรงใจ และพร้อมที่อยู่เคียงข้างผู้เขียนตลอดเวลา ขอบคุณป้า แม่ และกอล์ฟ ในตลอดเวลาที่ทั้ง3 ได้ขอมอดทนและเสียสละหลายๆอย่าง และไม่เคยกระทำการใดให้ผู้เขียนหมดกำลังใจเลย แม้ว่าทั้ง3คนจะต้องแบกรับภาระหลายๆอย่างที่คุณเขียนสร้างไว้ ก็มีได้เคยติดใจ ตรงกันข้ามกลับสนับสนุนให้ผู้เขียนเดินหน้าต่อไป หากขาดทั้ง3ท่านนี้แล้ว ผู้เขียนไม่สามารถนึกภาพได้เลยว่าผู้เขียนจะดำเนินชีวิตประจำวันอย่างมั่นคงและเข้มแข็ง ได้อย่างไรกัน สิ่งดีๆหรืออรรถประโยชน์ใดๆทั้งมวลอันเกิดจากงานเขียนเล่มนี้ขอให้รับทราบโดยทั่วกันว่า มาจากความเสียสละอย่างยิ่งยวดและยิ่งใหญ่ที่สุด ที่ผู้เขียนไม่สามารถพบเจอจากบุคคลอื่นใด ได้อีกแล้วในชีวิตของป้า แม่ และกอล์ฟนั่นเอง ขอบคุณความช่วยเหลืออันประเมินค่าไม่ได้จากโกใหญ่และเจ๊กตั้ง ขอบคุณกำลังใจจากครอบครัวอนุสนธิ์พัฒน์

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ รศ.ดร.ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ รศ.ดร.สมชาย รัตนโกมุท รศ.สามารถ เกียรติกุล และผศ.สมบุญ รัตนพนากุล ผู้ซึ่งให้คำแนะนำปรึกษาผู้เขียนในทุกอย่าง สนับสนุนข้อมูล ช่วยผู้เขียนตีกรอบในการเขียน และให้อภัยในความโง่เขลาของผู้เขียนอยู่เสมอ รวมถึงที่เก้ที่คอยดูแลผู้เขียนตั้งแต่วันแรกที่สมัครเรียนจนถึงทุกวันนี้

ผู้เขียน โชคดีที่มีพี่เต้ผู้เปรียบเสมือนพี่ชาย ความช่วยเหลือและมิตรภาพจากพี่เต้ ความเอาใจใส่ของพี่เต้ในทุกๆขั้นตอนของงาน ข้อมูลอีกมากมายที่พี่เต้มอบให้แก่ผู้เขียนพร้อมทั้งกำลังใจและสติสัมปชัญญะ มีคุณค่ามากมายต่อผู้เขียน หากพี่เต้ไม่ดึงตัวผู้เขียนกลับมา วิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงไม่ได้เริ่มต้นเสียที ผู้เขียนตระหนักในบุญคุณของพี่เป็ยกเป็นอย่างสูง พี่เป็ยกเริ่มต้นงานให้ผู้เขียนจนเห็นรูปร่างขึ้นมา ให้ผู้เขียนมีกำลังใจที่จะทำงานต่อและช่วยเหลือผู้เขียนในทุกอย่างเท่าที่พี่เป็ยกจะกรุณาทำให้ได้ ทั้งข้อมูล คำสั่งสอน และคำแนะนำทุกอย่างของพี่เป็ยกมีประโยชน์นานับประการต่อผู้เขียน ขอบคุณพี่เส็งในความกรุณาแนะนำให้คำปรึกษาและช่วยผู้เขียนวางโครงร่างงานฉบับนี้ แนวทางที่พี่เส็งมอบให้เป็นประโยชน์สูงสุด หากขาดซึ่งการช่วยเหลือวางโครงร่างจากพี่เส็งแล้ว งานฉบับนี้คงจะไร้ซึ่งทิศทาง

ขอบคุณพี่เล็กที่เสียสละกลับมาก่อนกำหนดเพื่อมาช่วยเหลือผู้เขียนในทุกๆอย่าง ช่วยผู้เขียนเก็บข้อมูล คอยให้กำลังใจ สนับสนุนและอยู่เคียงข้างผู้เขียนตลอดเวลา พี่หนูที่อดทนขับรถไปกลับอยุธยาเพื่อมาช่วยเหลือกันและให้คำปรึกษาในทุกๆเรื่อง อีกทั้งดูแลผู้เขียนตั้งแต่วันแรกที่เข้าเรียนจนถึงวันนี้ พี่ก๊วง เก่ง พี่ไอ้ะ สำหรับกำลังใจและความช่วยเหลือทุกด้านที่ยินดีทำให้ผู้เขียน แม้จะลำบากไปบ้างแต่ไม่เคยทอดทิ้งกัน ข้อมูลจากกระทรวงฯที่พี่โหม่มมอบให้ผู้เขียนมีประโยชน์มากที่สุดต่องานชิ้นนี้ ขอบคุณกำลังใจและความห่วงใยจากน้าท พี่เจน พี่วิว เจ๊บ พี่เชษฐ พี่เชียด พี่ไอ้ค บูน เพื่อนๆกลุ่มมธ. ขอบคุณข้อมูลททท.จากค้องและขอขอบคุณพี่น้องในหลักสูตรเศรษฐศาสตร์การเมืองที่มีได้เอ่ยชื่อในที่นี้ทุกท่าน

ความผิดพลาดอันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉุ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	5
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
1.4 ขอบเขตการศึกษา.....	5
1.5 วิธีวิจัย.....	5
บทที่ 2 กรอบแนวคิดและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 กรอบแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา.....	7
2.1.1 ทฤษฎีวัฒนธรรม.....	8
2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	18
บทที่ 3 นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว.....	29
 กับการพัฒนาเศรษฐกิจเมืองพระนครศรีอยุธยา.....	29
3.1 นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทย.....	29
3.2 นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของพระนครศรีอยุธยา.....	38
3.2.1 อยุธยาเมืองเก่าของเราแต่ก่อน.....	38
3.2.2 อยุธยาสมัครโลก.....	40
3.2.3 อยุธยาในยุคส่งเสริมการท่องเที่ยว.....	44
3.2.4 นโยบายการท่องเที่ยวเชิงรุก.....	46
3.3 ผลกระทบทางเศรษฐกิจ.....	53
3.3.1 การเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของพระนครศรีอยุธยา.....	53

บทที่ 4 “ทุนวัฒนธรรม” ปัจจัยสำคัญกับการท่องเที่ยวพระนครศรีอยุธยา.....	64
4.1 ทุนวัฒนธรรมในพระนครศรีอยุธยา.....	64
4.1.1 โบราณสถาน.....	65
4.1.2 วิถีชีวิตชาวบ้าน.....	68
4.1.3 เทศกาลและงานประเพณีที่สำคัญ.....	69
4.1.4 ธุรกิจการผลิตและบริการ ที่เกิดขึ้นเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว.....	71
4.1.5 อื่นๆ.....	73
4.2 การปรับตัวเพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	76
บทที่ 5 บทสรุป.....	82
5.1 บทสรุป.....	82
5.2 ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะ.....	86
 รายการอ้างอิง.....	 87
 ภาคผนวก.....	 91
 ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	 112

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 สรุปสถิติการท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	57
ตารางที่ 3.2 ตารางผลิตภัณฑ์จังหวัดตามราคาประจำปีจำแนกตามสาขา การผลิต พ.ศ. 2540 -2547.....	58
ตารางที่ 3.3 เปรียบเทียบจำนวนนักท่องเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เชียงใหม่ และสุโขทัย.....	61

สารบัญภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 3.1 พัฒนาการของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.....	31
แผนภาพที่ 3.2 จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทย.....	34
แผนภาพที่ 3.3 รายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทย.....	34
แผนภาพที่ 3.4 เหตุการณ์อันเกี่ยวเนื่องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย.....	35
แผนภาพที่ 3.5 รายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติ.....	36
แผนภาพที่ 3.6 จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ.....	37
แผนภาพที่ 3.7 กระบวนการปฏิบัติงานของนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว.....	52
แผนภาพที่ 3.8 สรุปรายได้จากการท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	56
แผนภาพที่ 3.9 สรุปจำนวนนักท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	56
แผนภาพที่ 3.10 จำนวนนักท่องเที่ยวเปรียบเทียบกับจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เชียงใหม่และสุโขทัย.....	61
แผนภาพที่ 4.1 ทุนวัฒนธรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	75